

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Mördaren, som angav sej själv.

Di körde så mö'tet nere frå Västbo te Växjö märken, för på den ti'a var Sigfridsmässe mö'tet mer besökt än nu. Så va dä en gång en från Västbo, som hade ta't hus i Brännsvik. På natten va han orolig i sömnen å sa: "När Brännsvika hane gal, så hoppar mitt huvud," å dä sa han många gånger om natta.

Men kan veta gårdsfolket undrade på dä dära pratet å så frågade de honom. Ja, då bekände han: "För mer än 20 år sen var jag i sällskap mä min husbonne te Växjö märken. Men så va jag ble'en bekanter mä hansa hustru, så vi hade kommit överens, att jag skulle öa honom. Å jag öd-

3036 II

LUNDEN
FOLKMINNESBANKEN

de honom å drog opp honom på era äger här nere i en skogs-
dunge. Där var ett par stora stenar, å där la jag honom, å
där ska synas märke än". Di följde mä en ner, å di hittade
en del ben. Å då va han böjder för att låta häkta sej. Han
ankade väl på leken, kan veta. Då va inte så i ordning på
den ti'a, annars hade då väl blett svårt för en te fri se,
vad han hade gjort å husbon'. Men nu hade han bara ment, att
han hade blett efter i stan.

3056 2

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

B. k.

Pojken, som dömde livet av sin mor.

Oppe på Lilla Hult i Gällaryds socken var det en gång för många Herrans år sen en liten pojk, som dömde livet å sin mor. Hon hade i alla fall fått ett barn, å många hade hon förut, å så tyckte hon, att det var besvärligt att fö opp dom alla. Så fann hon på råd. Hon tog en smörkärna å fyllde mä vatten, å sen stoppade hon ner barnungen i den. Men hon blev antastader (anklagad), å kanta, så hade hon en liten pojk bl.a., å han hade sitt, när mora dödade barnet. Å hur tjuven det var, så lockades häradshövdingen mä pojken, så han talte om hur det gått te. Käringan blev avrättad berättas det. Det var Petter Israelsson på Höga Kull som berättade det för mej.

Pojken, som
dömde livet av
sin mor.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen ~~är~~ Om smeden Rambeck och hans husbonde/^{dr}Aschan/

Om smeden Ram-
och hans hus-
bonde Aschan.
dr.

Här var nåнна förr, som inte va riktigt så mjuka. Det var en nere i Skäftarpa kvarn som hette Rambeck. En gång var han på Tjursbacka marken, å då säger han te far: "Du ska få åka mä me hem."

"Ja, dä va bra," sär far.

När de då kom te Nerled, ville han, att de skulle in å ta sej en sup, som gängset var. "Nu ska vi gå in å ha oss en sup," sär han te far.

"Nä, dä bry vi oss inte om," sa far.

"Jo, "sa han, "di villa slå på me här."

"Ah, vilken vill slå på dej," sa far, för far å han va sånna bottenvänner.

"Joho, dä ville di," menade han.

Ja, då gick di in, å där var mö'et folk, så kroastuan va mest full. Så skulle di då fram te disken å ha den utlovade supen. Men som di kommit ett stycke in på golvet, va dä en som nöp te Rambeck mä en kniv strax bakom örat, så dä bloade så illa befängt så dä va inte vetit. Men som han klipper te, slog Rambeck näven bakom sej och kniper tag i tröjan på den som fört kniven. Dä va många, som försökte lossa på näven, men se dä gick inte, för se Rambeck var ovanligt kraftig. Å di mente, att dä va inte den rätte han höll.

"Joho, den jag har i handen, den är det, därom ingen fråga," sa Rambeck å ledde fram en te ljuset.

"Jaså dä va du," sa han, när han tittat lite närmare

3056 2

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

på honom. "Då va märkvärdigt, min närmste granne så när."

Då va en som hette Jonas Lax. Han var för resten farfar te Manuel här oppe. Si Jonas va sådan, att han allti ville va värst. "Ja, nu får du gå," sa han te honom.

Men då bloade så befängt i huvet på honom, å då han inte hade nån näsduk, som förslog, ryckte han ner en gardin å virade om. Sen skulle di då ha den däre supen, å den tog di mä. Under tiden hade drängarna skockat se borta ve dörren. Då gick han ner te dom å började prata:

"I ska aldrig tjuvslå, pojkar! Det bara generar er. Slå öppet å rejelt!" Rätt som det var skrek han: "Nu slår jag!" å därmed la han labben på huvet på Jonas, så att Jonas for i en hög på golvet. Å då ble så att di fick opp en på en bänk, å sen talte han om för far, att han kände slaget å hade ont

å då minstingens en måne efteråt, för han hade slagit mitt över hjässan.

Han var oppe ifrån Nerike den däre mjölnaren.

Dä va en doktor oppe ifrån Nerike som hette Herrskarn/~~Ascham~~/ å han gifte se hos en nämndeman och häradsdomare. Annars va dä bara en bonnaflicka, en spröttling. Men han va inte så simpel bonne, för han köpte Husaby här åt Växjötrakten å gav åt flickan. Sen la han bort doktorsbefattninga redigt å hade bara gården, för dä va en stor gård å mycke å se te. Dä va han som hade mä se mjölnare Rambeck hit ner.

Jag sa, att han la bort doktorsbefattninga, å dä va då sant, men Rambeck talte om två gånger, då han hjälpte folk. Dä va en vinter dä va kallt å mycke snö. Som Herrskarn kom å gick på vägen, mötte han en, som kom å körde.

3056 2

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"Vart ska du hän i dag?," sa han.

"Ja, ska te Växjö," sa den som körde.

"Va ska du där?"

Då va dä en som hade gispat käken ur led, å inte kunde få den i ordning, men han satt mä huvet inhöljt.

"Hölj å en, så får jag si," sa han. Ja-a, dä gjorde de, å så tog han tag i haka å riste lite i henne, å sen klappade han te en på kinden, å då smatt käken i led igen,

"Kör hem igen!" sa han, å kan veta då hade di inte i Växjö och göra.

Här var en sjukdom di kallte frossa. Nu har jag inte hört å den på länge, men förr va dä så många som hade den. Så där var tredje dag anföll frossan dom, å då skalv de i hele kroppen. Så blev Rambeck sjuk, å då sa Herrskårn te honom:

"Ja, jag skulle väl bota dej, men jag vågar inte".

"Vågar inte! Då va då väl märkvärdigt. Va skulle då va för farligt?"

"Ja, men du får inte tala om det för en enda."

Då skulle han ta så mycke brännvin, att då ble intill dö'en, men han fick inte somna. "Somnar du, så vaknar du aldrig mer," sa doktoren. Hustru hans skulle vaka.

Så stängde de inne se, och Rambeck tog så mycke brännvin han skulle, å hustrun satte se bredvid sängen, å var gång han va på å skulle somna, nöp hon honom å regrade, så han vaknade. Han va då så ilsker på henne, för han ville bara sova. Men efter en bestämd tid fick han sova.

Tre dar därefterkom frossan igen, å då va då te ta ett

rus igen. Men denna gången var det inte så svårt och han behövde inte ta så mycket brännvin. Sen kom frossan för tredje gången, men då var hon så lindrig, å sen kom hon aldrig mer. Ella di som hade frossan di kunde få brytningar flera år efteråt. Sen ville folk ovillkorligen veta, hur han botat se, men det fick han inte tala om för doktorn.

"De passa sej inte utan somna," sa han, " å sen är det slut för dom."

Men dä va en stramer gubbe den däre Herrskårn, sa Rambeck. En gång gick han in te en grosshandlare i Växjö som hette Schander. Dä va två bokhållare i butiken. På golvet stod dä en del speglar, som räckte nästan ända opp te taket. Två gånger frågade han, va speglarna kostade, men fick inget

svar. Di tänkte väl, att en sådan gubbe hade inte råd att köpa sådana speglar. Men då ordnade han kvickt om så han fick svar. Han hade en liten käpp i ene näven, å mä den knaprade han te en spegel, så han gick i tusen bitar, å sen fick han veta vad de kostade. Bokhållarna började skälla alldeles vilt å undrade, om han tappat förståndet. Då kom deras husbonde ut å frågade, vad som stog på.

"Åh, ingenting särskilt," sa Herrskårn," jag frågade två gånger, vad speglarna kostade, men fick inget svar. Då slog jag sönder en, och nu kanske jag få veta vad de kostar."

Å grosshandlaren ble alldeles toseter på bokhållarna.

"Om dä kommer in en aldrig så fattig å frågar efter priset på allt vad jag äger, så ska dä svaras ordentligt. Laga

er utom dörren. I fån aldrig mer komma igen!"

När sen Herrskårn fick reda på priset på speglarna sa han:

"Åh, inte mer. Då va ju ingenting."

Han hade två söner. Nils Herrskårn /Aschan/ va brukspatron på Os bruk, å den tyckte han om, för han va kvick å färdig. Den andre hette Karl å honom kallte han alltid Kalle på Torpet, för honom tyckte han inte så mycket om, Men för all del, Kalle på Torpet var rik, så han redde se nog. Det är Hambeck som berättat det här för mej.

Sin

Nere i Hjortsberga var det en som hette Gustaf, som hade ett par flicker, som han skulle gå te. Men di ville inte ve Gustaf, ehuruväl han var en bonnason, så di släppte inte in en åt kammarn. Men han lirkade se in ändå, så han kom åt farstun. Så ämnade han se in åt köket å så in i kammarn. Men när han kommit in i köket, steg bonden opp å skulle ut å kasta vatten. Gustaf smatt in bakom ett stort skåp, som stod där. När sen gubben kom in igen, kröp han in åt ugnen, där han hade salt fårkött, som skulle torkas å nu skulle gubben vända dä. Som gubben fått in huvet i ugnen å skulle krypa in, tog Gustaf en spann vatten, som stod där i köket, å dängde vattnet i röva på gubben, för han var i bara skjortan. Å sen kan veta var det Gustaf som smatt ut, innan gubben hann ur ugnen.

Hur det gick,
när Gustaf
skulle hälsa
på hos flic-
korna.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör När Johan på "Trilla ner" la sej i degentrå-
get.

Johan på "Trilla ner" eller gyllenmakaren Johan Andersson i Lyåsa, som det hette när det lystes för honom, var mycket hos jägmästare Adelmarch på Richelsboda. En gång var han bliven fuller, å det var inte så konstigt. Då låg han en stund, men så blev han tvungen att gå ut å kasta vatten, å det gjorde han med. På gården hade di gjort te deg i ett stort degentråg, för det var en stor gård Richelsboda. Över degen hade di brett ett lakan.

När Johan kom in, misstog han sig å la se i degentråget. Nu var han så hjärtans liten, så han fick gott rum. Johan somnade å sov gott, men kan veta degen den jäste

å svämmade över, å när gyllenmakaren äntligen vaknade, hade han sjunkit ända te botten på träget å degen svällde runt omkring'en. Då ble han ärger å schwor e flänga:

"Förärgeliga koner! I ska krabba mä skit sen en har lagt se. Nu har jag fördärvat mina nye va'malskläder."

Di hade honom där i Richelsboda nästan bara som spektakel. Han var som sagt så hjärtans liten, å så gick han alltid klädd i hög bomullshatt. Di va så befängt höga i kullen di dära hatta, å något smalare upptill än vid huvet, å så va dä små skyggen,/brätten/ Annars va dä rätt stärke huvudtak dä dära. Di användes på 1870-talet.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Hindra räven från att ta lamm. (Skämt)

Förr brukade räven ta så många lamm för bönderna. Så var det en dräng oppe i Ivars som hette Sven Jöns-son, och han lovade sonen på stället, att han skulle lära honom, hur han skulle göra, så att räven aldrig tog några lamm ifrån honom mer. Ja, det tyckte pojken bra om, kan veta. Han var bara en liten pärvel då, men sen blev han jägmästare. Jo, då när di skulle släppa ut fåren första gången på våren, skulle de bara få gå ut ett och ett i sänder, och så skulle pojken stå utanför och peka på vart och ett och säga: "Dej ger jag räven," så skulle räven inte ta ett enda får. Ja-a, det gjorde pojken. Han stod där och sa: "Dej ger jag räven och dej ger jag räven," tills han gett

bort allihop fåren.

3056 II

När det så hade gått några dar, så tog räven ett lamm.

Då gick pojken till drängen och sa:

"Du sa, att räven inte skulle ta några får om jag gjorde så, men det har han allt gjort nu ändå."

"Näe," sa drängen, "räven har inte ta't något får, utan dä ä du som har gett honom dä, för du har ju gett bort allihop, så dä ä inte värt du ger räven skyll för att han tar."

"Åh, I är då då förärgerlig," sa pojken, men drängen bara skrattade. Pojken förstod inte, att drängen gycklat med honom.

G. A.

Sibba stue.

Nere i Hjortsberga, lite västanföre kyrkan, ligger en grotta, som di kallar Sibba stöva eller stue. På 1808, när beväringen skulle ut åt fälttåg, var det en beväring, som hette Sibbe, som gömde se i den grottan - hon ska ligga mellan ett par berg. Jag har kört förbi där, men jag har aldrig varit framme vid grottan.- Då bar de te honom mat, å där höll han se dold, å det stod inte te att leta rätt på honom. De mente väl, att han gjort å med se. Sen när faran var över, kröp han väl fram.

Sibba stue.

B. R.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Nödåret 1826.

Nödåret 1826.

1826 blev det missväxt, så året därpå tröt säden. Här fanns inga banor på den tiden, utan de skulle ovillkorligen köra ner till sjöstäderna efter spannmål. Rydaholm har annars varit en bra spannmålsbygd, men nu tog det slut där också. Då hade kronan ombestyrkt att det kommit kronosäd till Halmstad, och då var det 90 ök på en gång bara från Rydaholms församling som skulle ner och köpa säd. Men när de kom dit hade spannmålsförvaltaren sålt all spannmålen och beställt mer, men det blev en sådan väldig storm, så fartygen vågade inte gå in.

Då fordrade de här ryholmsborna att få ersättning utav förvaltaren för att de fått åka dit förgäves.

Han hade två bol eller slåängar. De brukade ligga närmast husen å gödslades, så det var en ovanligt god gräsväxt på dem. Då fick de släppa in sina hästar i ena bolet, och där svartåt de. Ja, så gick gårdsgårn ner till det andra bolet, och där svartåt de lika vuret. Men så ville gubbarna ha pengar, och då kom han ut å bjöd dem 3 riksdaler att dela sinsemellan. Då blev de arga och gick till landshövdingen. Ja, far var med, så det är en grundelig sanning. Jaha, då fick magasinförvaltaren bud på sej.

"Gå ut," sa landshövdingen till honom, "och förnöj folket efter begäran, och sen är du avsatt."

Det var en elaker gubbe, den där förvaltaren, och stadsborna hade lockats med bönderna, att de skulle sätta av

honom, å dä va min sjätten gubbar, som inte var mjuka.

Förvaltaren kom till bönderna med tårar i ögonen, och de ville ha en krona var, men i alla fall så fick dom 60 kronor tillsammans. Sen fick han köpa säd utav grosshandlare, så bönderna fick med sej hem, för stormen varade så länge de var där nere. Så den däre förvaltaren han hade allt minne på ryholmsborna, för han förtjänade då inte på leken.

Här var en gammal soldat som hette Skruv och var född 1810. Han och en gubbe till tog en kärra och gick ner till Halmstad.

"Det var väl katigt?" sa jag till honom.

"Åh, det gick rätt bra," sa han. "Vi träffa på gubbar,

som körde oxar, och så fick vi både åka och fick kärran dragen.

Det hade mest blivit likadant på 1868, men då var det det, att de fraktade hit råg från utlandet, mest från Ryssland. De fick ge en 23, 24 kronor tunnan, men det fanns de som fick ge mycket mer.

ACC. NR. 3056

2

Landskap: Småland Upptecknat av: Mich. Karingason

Härad: Älfsås Adress: St. Rönne

Socken: Nöbbele Berättat av J. G. Jönsson

Uppteckningsår: 1931 Född år 1844 i Pyttå

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20

Uppteckningen rör Sagan om Lasse Karingason.

Sagan om Lasse
Karingason.

Det är fel att jag kan tala om sagan redigt, så som de talt om'na för mej. Men jag undrar om hon inte började så, att det var en gubbe ute i skogen och kola- de. Då kom hans hustru till honom och ville, att han skulle uträtta en viss sak. Ja, han gjorde efter begäran. Men när han kom hem, frågade han sin hustru, varför hon kommit till honom i skogen.

"Nej jag har väl inte varit hos dej i skogen," svar hon. Då tänkte han: "Det är bäst jag ti^{der} om den saken," och blev det inte mer talat om det.

Men när det hade gått fyra år, kom en pojk till ho-

nom ute i skogen och kallade honom för far, men då var pojken redan fullväxter. Ja, pojken stannade hos honom och blev obegripligt stark.

Men det är fel jag kommer ihåg den där sagan riktigt, annars har jag väl talt om den så många gånger. Ja, i alla fall så blev landet anfallet av fiender en gång, och då åtog sig Lasse Käringson att ensam fördriva dem, bara han fick tillräckligt med matsäck. Då tog de och sydde ihop 12 oxahudar till en matsäckpåse, och kan veta det blev en liten väska av det. Den stoppade de full med mat, och sen gav sej Lasse Käringson i väg. När han hade gått ett stycke blev han hungrig, och satte sej vid en stor ek och började äta av sin mat-

säck. Rätt som det var började fienden beskjuta honom, men då blev han änger, ryckte opp eken med roten och gick emot dem, och då kan veta blev de förskräckta och flydde vilt,, och några stycken kröp t.o.m. in i hans matsäckpåse.

Jag slängde in histori en i ett gnabb, som jag hade med handlaren på Södra Torp en gång på ett julagille hos Johannes Andersson i Sjuhult, men det har jag talat om. En gång berättade jag sagan för några sergeanter, men då vände jag till det, att det var 12 sergeanter, som kröp in i Lasse Käringsons matsäckpåse.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Smeland
Mickel
1931

När gåsen lurade räven.

Det var en morgon räven kom och gick utåt
sjölandet och då träffa han på en gås, som han tog tag i. Då
bad hon honom gärna, att han skulle bevilja henne att göra
sin morgontvätt. Och det fick hon löfte till, så hon sam utåt
vattnet, och sen så redde hon sej för räven. Han satt på stran-
den och ropade: "Fördrista dej inte, syster Karin!"

"Ja, grü' dej inte, bror Mickel!" svarade gåsen.

Men han satt och väntade och väntade att hon
skulle komma igen, och kanhända han sitter där än. Men hon
hade inget ärende till 'en.

Ugglas
Alf. Levander &
Karlsson
Mr. G. Gustaf
född 1841: Rydholm

När gåsen lu-
rade räven.

Aa122 A
62.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör När de tre tupparna slog vad om, vem som vaknade tidigast.

En gång hade hemmatuppen och orren och en till -jag tror det var tjädertuppen - tupp/satt upp en röer ök /ett par röda stutar/ om vicken som va morgongirigast. Den som vaknade först, skulle få öken. Å det var hemmatuppen som gjorde det. Tidigt på morgonen innan solen hade gått upp, skrek han:

"Dä ä min den rö'e ö-ö-ö-ö-ö-ken!"

Men va tjädertuppen sa, minns jag inte. Det var till och med får, som berättade den här historien, och det är kanske bortåt 80 år sen. Fast det kanske finns någon, som kunde reda ut 'et. Men vad orren sa, det kommer jag ihåg. Han förstod

kan veta, att han hade försovit sej, och då var han rädd, att han skulle bli skämder, så han satte till att spela:

"Kära bröder, delen varandra vad rätt är! Kära bröder, delen varandra vad rätt är!"

Men han hade försovit sej, så det lyckades inte att få något med av den rö'e ö-ö-ö-ken, som han sa, hemmatuppen.

- 128
ACC. NR. **3056 2**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Olle Lennander*
Martin Lennander
Härad: *Albo* Adress: _____
Socken: *Mistula* Berättat av *J. G. Gröstedt*
Uppteckningsår: _____ Född år *1841* i *Färnebo, Rydabäcken*

J. G.

Uppteckningen rör Fragment av gammal folkvisa.

För mer än åttio år sen hörde jag en
visa om en flicka, som hade blett bergtagen. Det var i alla
fall en gammal käring i Skafartarp som kunde den hela en, men
då var jag inte mer än en åtta, nie år, så nu kommer jag bara
ihåg förste versen:

Om jag hade mig fyra guld-hästskor
och därtill fyra och tjugu guld-söm,
så skulle jag strida ut åt stridande ström.
Jag kommer väl igen innan skogen går ur
löven.

Sen stod dä om syster hans, som var bergtagen,

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

men han var å lossade dän henne. Han anmälte att han ville ha ut henne, för han skulle gifta se mä henne. Å hon blev lös å lämnade inte så lite i bordsdel. Dä kallte di sånt, som di tog mä se i dä nya hemmet, när de satte bo, sängkläder, kopperkärl, husgeråd å ett å annat. Hon fick i alla fall inte så lite mä se av bergakäringen, å dä var sånt, som hade högt värde, särskilt pengar. Dä stod i visan att di va syskon, men dä behövde väl pojken inte tala om för bergakäringen.

- 130 -
ACC. NR. 3056 2

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

7: id

Uppteckningen rör Visa.

Visa.

Och hör du Lasse speleman,
du slipar mina knivar.
För Lasse han slipade
och käringen dro,
och käringen lipade
värre än en so,
för då var hon bjuden i bärsöl.

Och när hon till bärsölsgården kom
så satte hon sig näst
intill sockna-präst,
där rätterna vankade

Skriv endast på denna sida!

mest och bäst,
för då var hon kommen åt bärsöl.

Ja, sen kan jag inte ra'sätta't redit. Då å så
länge sen jag hörde't, så jag var inte större än en bra palt.
Det var i alla fall en käring från Skaftarp oppe te vart en
gång. Far var borte, å då tyckte mor, att hon kunde stanna över
nattan, och det gjorde hon. Sen på kvällen satt den dära
käringan och sjöng en hop med visor för oss, och då var det
bland andra denna. Jag var inte mer än en åtta, nie år. Men
det är fel jag kommer ihåg hur det var sen. Det var i alla
fall om hur mycket hon åt.

.Då åt hon opp två gödda oxar, eller hōvet

det var,

"Sen åt hon ur sju grötafat
äsen drack hon ur tolv kannor öl,
hon orkade ej mera njuta."

Å sen när maten skulle ha utgång så
"gödslade hon tolv tunneland,
som länge ha legat å öde."

Sen sjöng hon en hop med gamla knektaviser, men jag kom-
mer bestämt inte ihåg dom. Det var en som handlade om, att
juladagen 77 var det inte så bra, då var det trubbigt på
allt sätt och di hade inte en sup en gång,

3056

- 133 -

"men nyårsdagen åttiåtta,

då var allt i bästa måtta.

Lustigt, lustigt, mina vänner, lustigt."

LURSS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

- 134 -
ACC. NR. 3056 2

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

T: 2

Uppteckningen rör Ett par visor, som mor brukade sjunga.

Ett par visor,
som mor bruka-
de sjunga.

När mor var glädd brukade hon sjunga visor för oss barn. Ofta var det när hon satt och spann om kvällarna och far var borta. Nu var far en sån kurkader maskin, så han led ingen sång, och därför sjöng hon sällan när han var hemma. Annars hade mor en ovanligt vacker röst. En visa, som jag minns hon brukade sjunga, var Uråsavisan, som en bevärning från Uråsa hade diktat. Det handlade om, här bevärningen skulle rycka ut 1808. Jag kommer inte ihåg riktigt allt, men hon började i alla fall:

Den klaraste morjon
och den glanskande dag,
då lärkan hon sjunger

Skriv endast på denna sida!

och göken han gal,
och alla blad och blommor,
de spritta nu ut,
men vi måsten stanna
för kulor och krut.

Så gingo vi alla
till Guds heliga bord.

Och släktingar och vänner
de gräto väl då.

Kanhända vi aldrig mer
till Uråsa går.

Sen resten vi, till Växjö

vår kosa gick fort.

Där blevo vi uppställda

vid Växjö östra port.

Där kommo de herrar,

som oss gingo när.

De buro prestaven

med dragna gevär.

De sade: "Mina gossar,

gen opp edra namn."

och när de hade fått

våra namn i sin hand

så svuro vi vår konung i segertiden
i seger för sann.

Sen var det om dagen innan de skulle fara

föräldrarna kom,
och släktingar och vänner
de foro korsom.

De hade med sig matsäck
allt utav bästa slag.
Men lessamhet han mättade,
det lovade jag.

samt släktingar och vänner
de res nu hem,
och hälsa våra flickor,
vi komma snart igen.

Adjö lilla Växjö,
ja, var i sin stad,
på åtta dagar hava
vi gjort er så glad.
En flaska vid var sidan,
geväret i vår hand,
i durkma's /Durchmarsch?/ vi resen
åt främmande land.

Tic

Så var det en annan sång hon brukade sjunga och den handlade om ett följe som körde och dränkte sej, när de skulle till prästen och döpa ett litet barn. Det hände i alla fall i Kalmar län på en gård som hette Hyltenäs, och det var en änka som skrev den. Det hade skett så många olyckor både med barn och ett och annat. Visan började:

"O, Hyltenäs , du arma,
du må väl klä dig i svart.

Må Gud sig förbarma

Ja, sen tröt då. Då var i alla fall tekommet en liten och då skulle di köra te dopet med honom. Då var tre skjutsar och sex personer förutom den lille. Men så råkade de fara vill

i töcknet på en sjö, så de dränkte sej allihop, både folk och hästar. Och så stod det då att di väntade på dom om kvällen så obegripligt, och sen på morronen var det att ge sej ut på sjön och leta efter dem. Och så stod det då:

"Man fick blott syn på hatten,"

och därav förstod man, att de kommit i sjön allihop.

Jag kommer så väl ihåg en gång mors syster och henna karl kom opp på Jägareudden och hälsade på. De satt vid spisen de bäge fruntimren, och karlarna satt framme i stugan. Så ville mors syster ovillkorligen höra den dära visan, och då började mor sjunga henne. Men då sa far:

"Nej, vänta så ska jag läsa den för dej."

3036 .

och det gjorde han, för han ville inte höra henne sjungas. Sådan
var han. Men är det någon som kan sjunga redigt och est han har
en go'er röst, så tycker jag det är bättre än musik å alltihop.

- 142 -
ACC. NR. 3056 2

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

7:e

Uppteckningen rör

Fader Ola avlade tröjan den grå,

och värjan och bågen och bältet.

Han sade: Pojkar det gäller gå på

och följa mig troget i fältet.

Den versen hörde jag Johannes Pettersson på Kullen läsa, när jag tjänste dräng där. Ibland på kvällarna kunde det va att vi satt kring den store spisen på Kullen och då var det alltid någon, som hade något att berätta. Johannes far, Petter på Kullen, har jag hört berätta mycket, å det var en sådan fast å bastanter karl, så han ljudde inte.

3056

Eller också kunde det va när vi hade ätit, att vi blev sittande
en stund å pratade om gamla historier.

RECEIVED
FOLK LIBRARY

- 144 -
ACC. NR. 3056 2

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

7: 2

Uppteckningen rör Om fruntimmer.

Ja, si di här fruentimren di ä allti emot vär'an.

Dä va som han sa Axel i Slätta: Di häre fruentimren
di ä så mångsidiga./ Han mente att di var sä dära hit å dit.

Denna häna fruentimren di åtra se mellan skean å
munnen.

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Hur man ordnade med begravningar förr i tiden.

Förr i vär'a hölls begravningen alltid på en söndag. I veckan innan, på tisdä'n eller så där gick någon omkring å bjöd släktingarna å di allra närmaste, som skulle laga mat å ha mä se. Men sen di som inte skulle laga mat, roten som di sa, di bjöds inte förrän på freda'n, men då brukade han be dom, att di inte skulle glömma att komma med mjölk te begravningsgården. Den bar de alltid dit på lördagseftermiddagen. På en del håll, som i Skaftarp här oppe, kunde de komma med mjölk från en 10, 12 olika ställen. Det skulle alltid bju's på ölost, å då gjorde de så, att de skar mjölken med lite surt dricka.

Var det en stor begravning lagade de förskräckligt mycke mat, en 4, 5 pannkakor från vart hushåll å så en brö'kaka te varje pannkak. Släktingarna kom på lördagseftermiddagen, å då hade de maten med se.

Sen på söndagsmorgonen kunde det va, att di fick lite mat å en sup på sängen. Vid sex-, sjutiden på morron kom roten, som inte lagat nån mat, å då skulle de fångnas. Då fick di först blötfisk å ölost - om det var ett rikt ställe kunde då vankas kött å korv också - å sen fick di pannkak å sötost. Est då var en stor begravning kunde di ha en 10,12 sötostar. Di satt alltid te bords, så då var inte som nu att di gick omkring å tog sig mat. Borden va placerade i fyrkant i stugan, från döran,

längs ena långsidan till gaveln, sen i vinkel däremot längs gaveln å sen tebaks längs den andra långsidan te spisen. Släk-
tingarna skulle alltid sitta frammante, Aj, aj, aj, det ska jag
tala om, att det var no'tt (noga) att var å en kom på sin plats.

/ Var då en torparekäring fick hon sitta närmare dörren än en bonnakäring, som skulle va lite förmer, likaväl torparekäringen kanske var äldre. Ve gavelfenstret var den förnämste platsen å nere ve dörren den sämste. Ibland kunde då hända, att inte alla fick rum ve bordet på en gång, men då spisade släktingarna för sej å sen roten för sej. /

Tidigast i mitt minne hade di inga tallrikar, å var då så di hade nånna stycken tenntallrikar å ibland trätall-

rikar, så räckte de bara te dom som satt framme ve gaveln, under då att di som satt neråt döran fick klara se utan. När di då skulle äta blötfisk, så satte di fram den på fat, såsader å som han skulle va, å sen åt di ur samma fat på bägge vanna så långt di kom åt. Vaffel användes inte. Nej för hundan! Då va di för rädda om ygena te. Nå, då tog en brödbit å stack ner i fatet å tog fisk på den. Dricka hade di i stop, mest uttå tenn, men även uttå trä, bra via i botten å så smala oppte, laggade, den ena gjora inte den andra oppåt. De sattes fram på bordet, så då kunde va en tie som drack ur samma stop eller så många som kunde räcka't. Brännvin dracks ur dricksglas, ett glas te varje flaska. Då va en som gick omkring å hällde i,

å hade han hållt opp glaset fullt te me, så drack jag ju inte opp allt, utan när jag hade fått, så mycket jag ville, så skickade jag då te grannen osv. Då kunne va, att en tre, fyra stycken drack, innan glaset var tomt, å sen fylldes då på igen. På pannekakan skars då allti dän en kringelter bit i mitten, å sen skars den i skiver, som di tog i näven å åt. Te sötosten hade di mönne mest träskedar, å hade di då ingen tallrik, så tog de en bit sötost i ske'än, å sen stoppa de i se mä nypera å hur di kunne. Postelinstalrikar då drog långt om, innan di hade dä.

När di då hade ätit, skulle då sjungas å läsas för liket, å sen bar då i väg te kyrkan, för tjänsten var allti

3056 2

kl. 10. Släktingarna åkte, men liket bars alltid te kyrkan,
hur långt dä än var. Rydaholm var ju en bra stor socken, å di som
som då bodde ve gränsen, så hade di lång väg att gå. Fast de
byttes ju om att bära, dä var en sak dä. Värst var dä, på vintern,
när dä hade va't mildväder å sen frös. Jag minns dä var en kä-
ring här nere från Lund som begravdes. Då var vägarna, så en
kunde gå på kriskor (skridskor) på dom, å sen på nattan snö-
ade dä sån dära torrerr snö, så dä var alldeles lönnhalt. Men
dä gick dä, så att ingen bröt benen å se..

Sen när di kom ifrån kyrkan skulle di ha lite mat innan de satte se te bords. Då hände aldrig att de satte se te bords förrän de fått lite mellanmål, ost å smör eller kött å korv eller nå'et å så brännvin förstås. Ja sen kom då midda'n.

Först så kom di mä korv, som di fick sitta å knorta på lite, sen så var dä kött å sen ärtevälling. Efter ärtevällingen fick dom fläsk, å sen fisk, å sen viter gröt. Då satte de fram i fat som di fick äta ur tesammans. Ja, sen fick di bara pannekak å bötost. Å så bröd å brännvin förstås. Brännvin skulle då va mest te var rätt, minstingens på rikare ställen, å allra minst en tre, fyra supar under måltiden, så på den tiden hade di rediga kalas. Men dä gällde att få en sansader karl te servera bränn-

vin. När han då kom å hällde opp, kunde gubbarna säja te honom:

"Ja, då får du väl supa me te," å gav han då efter, så ble han snart full. Här var en begravning oppe i Spånghult, å då skulle Anders i Möllaregården va värd. Men halva målti'a var inte slut, förrän di fick bära ut'en åt kammarn, å där låg han sen å sov hele tiden, å så fick di ta en annan i hans ställe.

Ibland drog middan å långt fram på aftonen, men slutade di tidagare, kunde dä hända, att dä serverades kvällsmat också.

/ Roten var där bara på sönda'n, ja, dä kunde väl hända

3056

- 153 -

3056 2

att en del käringar ble bjudna på måndan också, men släk-
tingarna stannade tre dagar, ja ibland ända till onsdagen.

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

I Skäftarp var det en torpare som hette
Moberg/
Sammel eller Samuel, och honom brukade de alltid be gå om-
kring och bjuda till begravningar, å då kan veta blev han
alltid bjuden till söndagen också. När han då skulle ut åt
begravningsgården om sönda'n, skulle han naturligtvis klä
sej i högtidsdräkt. Då sa han till hustru sin:

"Hör du Anna! Gå efter den store, blåe rocken med de
förgyllte knappar uti."

Å så pipan i mun, för han rökade så befängt så det var
inte vetigt, och sen var han i ordning att ge sej ut bland
folk, kan veta. Nu var han hjälpe ligt or'aklok, så han hade

3056

alltid något att säga, sär han kom i begravningsgården.

Han hade varit i kronans tjänst som tvärotakarl. Förutom

soldater kunde det någon gång, när det gjordes behov, rus-

tas sexrotakarlar eller tvärotakarlar, allt eftersom det var

sexceller två rotar, som utrustade karlen.

LUNDS UNIVERSITETIS
FOLKMINNESARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: O. Linder
Härad: Kisa Adress: M. Linder
Socken: Mistås Berättat av _____
Uppteckningsår: 1931 Född år _____ i _____

L: 10

Uppteckningen rör Vargjakt med varggarn.

Vargjakt med
varggarn.

Dä va på den tin di gick skall efter
varga /vargar/, å då använde di värgagarn, som va grova nät
må fyrkantiga masker. Grovt som redigt kläasnöre va garnet.
Men då fick lov gå i tysthet, när di satte opp dom. Då va
en skog di kalla Klintaskog, ^{här sö r i sockna,} och där brukte di gå skall. Då
kunde va att di gick om sommaren och allti' om våren. Å då
hade di spröttjer eller stakar, när di spetade opp näten.
Men i skogen va ju ojämt, så när garnet inte kom redigt te
backen, satte de ut en karl på det stället. Garnkarlar kall-
te di de däre. Di va beväpnade med en yx eller ett spjut,
för bössor va inte så vanliga på den tin.

Så va då en bonne här borte på Svans-

holmen som hette Sven Gumnesson. Han var en liten men djärver
karl. Ja, jag har talat tjogatals gånger med honom. Å då kommer
dä en värg å hoppar på garnet. Sven hade en yx å dräpte te ho-
nom, men dä tog inte så bra, utan han högg av ett par masker i
garnet. Då tog vargen å kröp te honom utanföre nätet. "Å var ulla,"
sa Sven, för se han hade dä te tilläggsord," var ulla så tog
jag håll i rumpan på värgen." Å dä va då ett förhastande, för
värgen kunde slängt om å bitet å armen. Men Sven han höll tes
di andre garnkarlarna kom. Ja, detta är en fullkommelig san-
ning å ingen lögnhistoria. Nej tack.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Två Långstorpabönders vargjakt.

Två Långstorpabönders vargjakt.

Det var på den ti'n här var så gott om vargar, att de brukade gå skall efter dem. Nere i Långstorp finns det en sjö, som heter Längen, och en gång fick ett par bönder se, hur en varg kom och sam ut till en ö i den där sjön. Då tog de en båt och rodde ut. Det var en, som hette Sven, och han sa till gårdsmannen - han hette Jonas - :

"Gå in på den ändan av ön så ska jag gå häråt."

Och i alla fall så kom vargen och Jonas sköt honom. Ja, Sven var i närheten, så han sköt väl en smäll han med. Jaha, då va vargen döer, kan veta, för han hade fått ett par skott. De tog och la' honom i förändan av båten, och så rodde Jonas.

När de kommit ett stycke, stiger vargen upp och tjuter till så förskräckligt. Men kan 'ta, när vargen blev vaken, tordes inte Jonas sitta med ryggen mot honom. Vargen hoppade i alla fall i vattnet, och då fick de fatt på ena åran och daskade till honom ordentligt så han dog igen. Sen la 'de honom i förändan på baten igen och kom då äntligen i land. Då de kom upp till gården, la 'de in honom i ett gammalt svinhus - ja, det fanns inga svin i det då, inte - och stängde till dörren. Och då var han dö'er. Sen kan veta skulle de in och ha sej var sin sup eller ett par, och sen skulle de ut och flå vargen. När de öppna dörren satt vargen i ett hörn och så tjöt han till. Då var det att stänga dörren igen och regla inne honom och så in efter bössan. Sen öppnade den ene dörren så mycket, att den andre fick in mynningen, och som var-

gen stack fram huvudet, fick han sej ett skott så han strök med, och sen kunde de då flå honom.

Detta är en sann historia för jag känner bägge två bönderna. Sven i Östragård i Långstorp var morfar till lärarinnan här i Sjuhult. Det var en sådan redig och präktig människa och jag var så bekant med honom och likaså med henne, käringen.

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Förgjorda kreatur.

I början av min tid som bonde blev jag så hiskeligt olycklig med mina kreatur. De dog uttå sånt dära "dorklopp" di kallar. De va så lösa i buken, så dä sprutade ur stolgången på dom, å dä va inte nog mä att jag fick sätta te de bäste korna, utan två hästar dog å t.o.m. getterna, som bruka va så fasta i magen. Di sa jag skulle gå te den dära käringen i Finshult, men dä brydde jag me inte om, för jag har aldrig trott på sånt dära. Men så var jag oppe hos Petter på Häradsskogen. Petter hade ett gott rykte om se som kreatursbotare, ja, han botade folk också. / Se samlingar från 1929 och 1930/ Då hade jag en ko, som hade tre veckor igen innan hon skulle kalva.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

L:c

Förgjorda kre-
atur

"Jag har inte tid att gå te dej nu då", sa Petter, "men jag kommer om åtta dar, för då ska jag ändå opp te Ivars. Å koan ho döe," sa han.

"Ja, då ä jag så visser på," sa jag.

Han kom mycket riktigt, å lite fuller va han, å brännvin dä hade jag, å dä va inte värt annars, för han var allra bäst när han var halvfull. Vi la oss på kvällen å talte inte om nånting vidare. Det var på efterhösten rätt sent i oktober. Klockan 2 på natten vaknade Petter.

"Ä du vaken?" frågte han.

"Ja, vad felar då?" sa jag.

"Nu ska du stiga opp å skriva opp vad du ska köpa te korna."

"Kära hjärtanes, då ä väl inte så brätt," sa jag.

"Jo, nu ska då ske," sa Petter.

Ja, då måste jag opp, å vad jag skrev, det minns jag inte, men jag köpte då inte allt utan bara en del på apoteket. Men det var detsamma, för från den dan satte jag inte te ett enda djur. Å om jag, som hon sa Britta Stina på näset, ville lägga me på en kalv, så döe han inte. Vi hade en kalv som va en tre, fyra måna´r, å han va dali´er nära dar. Vi var där om kvällen, Mari å jag, å då lå han på si´a å räckte ifrå se bå´huvud å fötter.

"Då ä dumt å inte ö å en," sa jag.

Så om morron ve 5 eller 6 gick jag te lagårn igen, å då låg han på samma sätt. Jag reste opp´en, men han dråsa omkull igen. Men hur då va, så satte han opp huvet å slicka se om

3056 2

nosen. "Kanske dä har slagit om för en," tänkte jag. Där sto' ett gammalt skrälle å dä tog jag å drog ut lite mjölk på en ko å sen räckte jag fram dä te kalven. Då reste han opp huvet å slicka i se mjölken.

"Han ä väl dö?" sa Mari, när jag kom in.

"Näe, men du har inte gett 'en nån mjölk," sa jag.

Dä fick han då, å sen ble han frisk igen.

"Du har haft dåliga grannar, dä ä alltihop dä," sa Petter på Häradsskogen.

"Ja, ä dä några, så vet jag vem dä ä," sa jag. Den ena var Anna Stina på grenadjärtorpet Håkanrödje. Hon ville jag skulle gifta mej mä henna doter, å hon var då lika goer som jag, dä var inte farligt, men jag ville inte för käringen. Den andre var

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

svåger min. Vi var aldrig sams. Ja, då va inte så vi slogs å revs,
men vi kunde aldrig likas. Å ändå va han uttå en så bra släkt, så
att en kusin va överste å en var kapten. Han var i alla fall
soldat å arrenderade Jägareudden 6 år av mej.

Va Petter fått sin klokskap från vet jag inte. Han talte om,
att han följt ett par kvacksalvare eller doktorer, som han kallte dom,
på en resa oppåt Norland, om han kanske lärt nåt då.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Hur det gick till vid auktioner förr i
världen.

När di kom te auktionen skulle di mönne mest ha var sin sup innan det började. Å var det någon gång det inte bjöds på välkomstsup, så hade di i alla fall slagsupar. Varje gång di hade ropat in nå'et, skulle di ha en slagsup. Det var en som gick omkring med flaska å glas, å som dä var slaget, hållde han opp en slagsup, så den som då hade blett på varan som såldes, han fick sin slagsup mäsamma. Å hur lite di köpte för, så skulle di ha den däre supen. Kära hjärtanes, dä fannsdi, som bara köpte för en tre, fyra skilling för att få slagsupen. Det var ägarren som bjöd på brännvinet, å meningen med slagsupen var ju bara att locka folk te köpa.

Det fanns de, som söp se fulla bara uttå slagsupar. Ibland kunde det bära se så det blev ditoman, d.v.s. så att samme en fick budet i följd, men slagsup det fick han för varje gång, det var en sak det. För längre tebaka ropte de i rundstycken, men det kommer jag inte ihåg. Sen blev det då riksdaler å skilling, 48 skilling gick det på en riksdaler.

Så kunde det ju hända att de blev lite osams, när di fått lite i hatten. Ja, det har hänt på senare tiden, att di blett lite okontanta. Så var det många, som blev bjudna på kvällsmat, å så kunde det va att ungdomen fick en plats att roa se på. Ryholmsborna kunde allt bli osams sinsemellan, men var det då nå'en från en annan socken, så kunde di ryholmsbor, som va't så osams så di velat öa varandra, hjälpas åt å

klå den, Ja, dä va ju möe brännvinet som talade.

Jag har själv va't auktionsropare (-förrättare), å jag fick rätt bra beröm, för jag pratade å lockade å bjudde själv. Roparn måste akta se för sådana, som inte hade nå't å betala med eller inte ville betala. De brukade ropa mest. Var det t.ex två som kappades om budet, å den ene var bra te betala å den andre slärvig, så fick en passa på å slå när den ordentlige hade ropat, innan den andre hann öka på budet, för det var ju bättre å få lite mindre betalt men va säker i alla fall, än att få högt bud å inga pengar.

Oppe på Högakull var det en käring som var död, å då var det en hop med kläder, som skulle säljas. Jag var ropare

å då kan veta fick jag en helan hop med käringar omkring me,
å di ropade vilt. Bl.a. var det en ullschal, som skulle säljas.
Då slog jag för en som hette Mari, men hon nekade för budet.

"Ja, då kan jag tro," sa jag, "men det var då bra, för
fem riksdaler är då inte mer än halva priset för schalen."

Sen roppte jag opp schalen för inte mer än fjärdingen
av vad den var värd bara för att få käringerna i ordning, å di
roppte vilt, å ja sto' där å knappade dom i huvet för att få
dom redigt i ordning. Men jag hade sikte på Mari i Feret, för
hon var säker te betala. Men så fanns det ett par tre andra
käringer, som inte kunde betala. Å i anseende te att jag tog
opp priset så lågt, så aktade di inte på vad de bjöd. Rätt som
det var slog jag.

"Nekar du för budet nu med, Mari?"

" Nä, nu var det mitt bud," sa hon.

" Sex å femti!"

" Åh din förhammade! Skulle du slö för me?"

" Ja, se jag visste att du ville ha 'en, å så i anseende
te att jag allti tyckt bra om de, så unnade jag de honom."

"Ja, din förhammade, du unner du," sa hon ååva så ilsker.

Å schalen var då dyr nog förste gången, men det tänkte
hon inte på att hon bjöd mera andre gången. Då ä då konstigt,
att käringerna kunde bli så yra i mössan. Men så'na var di.

1869 var det en auktion oppe i Spånghult hos August Lindström. Hans far var rättare på Tagel å hette Jonas, å det var en mycket förståndig^{my} karl. Det var inte många som hade ett sådant bo som han, å med kreatur å allting. Men så gick det ut se för August, så han måste hålla auktiona. Å, där hölls två auktioner, för Lindström blev ärger på den förste auktionen å tyckte inte att kreaturen gick te så mycket som di skulle. Di kom ut med en ko, som di skulle sälja - di hade sålt ett par kreatur förut - men då tog Lindström å ledde in kon å låste dörren inifrån, så di inte kom in. Nu hade di sålt en del småbröte innan, men när Lindström låste in koan blev det ingenting vidare med auktionen utan han stante å å var och en fick

gå hem till sitt. Men så skulle di roa se lite nerepå i stugan, så kvällsmat hade di dukat på vinden. Ja, jag var bjuden, men det var inte så värst mö'e folk ner i stugan, bara några flickor å en åtta nie pojkar. Men det bröt ihop bra kvickt. Där var en pojk som hette Gustaf. Han var från Horda å var bror te Andersson på Brôten. Han skulle va den starkaste i närheten, å bråddes på sina bröder te tjuvslåss, som han sa Rambeck. Gustaf å en son te Lindström som hette Samuel eller Sammel som di sa, satt i spisen å hade ett halvstop brännvin å var goda vänner. Men rätt som då var klipper Gustaf i Horda te Sammel, så bloen pessade opp på muren. Han hade väl nå't tillhygge, en läggekniv eller vad det var. Å kan veta det blev ett farligt väsen , å Lindström kom nerrusande från vinden

å skrek:

"Hövet hushållar ni här?" för han pratade så dära fast.

Å kan 'ta Gustaf han höjde se från spisen å menade, att di hushållade som di skulle. Då var dä ingenting vidare, än att Lindström rättade ut armen å gav Gustaf en öring, så han snurra-
de runt å sen dask i golvet. Men jag begriper då inte, för jag tycker Gustaf skulle ha stått . Men så fort Gustaf kunde röra se så opp å ut genom döran. Hans bror var med å några stycken andra pojkar, från Rydaholm, bl.a. en som hette Anders Johan, å han skulle allt va en hjälte han med. När Gustaf, huvudhjälten, fick den däre öringen, då stod Anders Johan i ett hörne på Spång-
elta (Spånghulta) stöva å skrek:

"Ja, mitt liv dä ä i Spångelta stöva!"

Men sen flyttade Lindström på se, å då gick di ut å sen lap-
pade de iväg allihop ryholmspojarna. Men när di hade gått ett
stycke, så stannade di, å en del tyckte att dä var försmädligt
att di hade gett sej av. "Om vi skulle gå tebaks," sa di. Men
så var dä ett par pojkar som var mä dom å di sa:

"Ja, gån bara, men vi gå inte ett steg tebaka. I ska väl va
vetiga. Hele vinden var ju full med folk."

Ja, då gick di änteliga hem.

Men dä allra roligaste dä var en soldat, som hette Borup.
Han hade gått ut - dä va på kvällen kan veta - å skulle lösa
byxorna. Men som di börja bråka, så blev han så rädder, så han
hade inte tid te knäppa byxorna utan höll bare i ene snippen å

så sprang han opp på vinden. Så jag vet inte. Te å va en soldat, så hade det väl inte va't farligt te stanna å knäppa.

Ja, så va dä en soldat som hette Granat, å han var nere ifrån Savarn i Voxtorpasocknen. Dä blev sent å så gick han opp te Sjuhult å skulle leja se hus. Å då gick han te Johannes Dangelssa, hon hette Kajsa, å så knappade han på dörren, å då kom Kajsa å öppnade. Då frågade han, om han fick köpa lite mat.

"Nehej," sa Kajsa, "jag har inget brö." Men så rev hon se i ändan.

"Ja, du har dä väl inte i röven," sa Granat.

Men så kom Johannes Dangelsson, å då fick han då både mat å logi.

En gång hade det va't auktion i Hult, å då var det några pojkar som la se i försåt för Ekelund (se sid.) Men så tog di miste å rök på me i stället. Jag hade i alla fall blett bjuden på kvällsmat, så klockan var bortåt 11 när jag gick hem. Det var så tyst, men när jag hade kommit förbi Lilla Hult, så tyckte jag att jag hörde röster, som wiskade i buskarna jämte vägen. Rätt som då var så kom då fram en tre, fyra stycken å ryckte i laserna på me.

"Är I inte flera så kom fram så många här är, så ska jag min sjätten ansa om er!" skrek jag.

Å du gode förvar vad de ble snopna. Då var mina bäste vänner. "Vi ligger här för den delen, att vi vänta på Ekelund,"

sa di. Jag vet inte vad han hade gjort dom för hyss.

"Han är hemgången," sa jag.

"Nej, dä ä fel," sa di.

"Jo dä ä alldeles bestämt," sa jag. "Jag blev bjuden på kvällsmat, å inte har han kunnat gå å skunka så länge."

Men då hade han gått in å lagt se i Jonas Bengtssons lagård. Å han skulle va den djärvaste karlen där var, men dä var väl inte mycke' bevänt, när han inte kunde reda se för de där pluttarna. Jaha, dä ä allt bäst att leva nå'et nära fredligt med sina medmänniskor.

3056 2

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

L: h

T: h

K: d

En gång var det några stycken som körde frå Värnamo märken.
Dä va Smör-Danjel å en soldat som hette Flink å några stycken
te. Nu hade de var å en sitt tilläggsord, som de brukade säga
så ofta när de pratade, å det blev ett helt rim uttå det. Flink
körde före Smör-Danjel, å då sa Smör- Danjel:

"Unnan mä tuppen!"

"Duktigt," sa Flink.

"Nu ä dä kommet," sa Svärd.

"Nu går dä åt helvete," sa Rolv.

"Ditåt lutar dä," sa Jösse i Lund.

"Hjälp oss Gud!" sa Skruv, å sen så tröt dä.

Jag kände dom i alla fall allihop.

Ransa.

- 179
ACC. NR. 3056 2

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

h:a

Uppteckningen rör Äta av julbrödet vid vårarbetet.

Det är alldeles märkvärdigt vad skrock de hade förr, då det är då inte så underligt, för de gamle tubbade i barnen. Petter på Kullen talte om, att varje vår, när han höll på med vårplöjninga, kom hans hustru ut te honom på åkern med lite uttå julabrö'et å juladrickat. Det var alldeles nödvändigt, för att det skulle växa bra. Å det var i alla fall ett redigt å bastant bonnafolk och inga slärvare.

3056 2

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

M: c

Avslutning av slåttern.

Höskörden var man tvungen att lykta
te Brynolf / den 16 aug. / för sen bet inte lien.

Avslutning av
slåttern.

- 181 -
3056 2

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hand

Gustaf I:s lag om, när bönderna skulle ha sått och inbärgat.

Gustaf I utfärda en lag, att om en bonde inte fått sin säd åslådd å inbärgad te Olsmässe, så fick den bonde, som bodde närmast å hade sitt hö inne, ta hela går den. Å den som inte hade sin säd åskuren den helige Bartolomeus eller Bertäls-mässe gick det likadant för.

N: a

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Gå årsgång.

Årsgång.

Här var några förr i världen som gick års-
gång om julakvällen å mente på, att di sag lite vad som skul-
le ske. Men - ja, ja det kommer inte i fråga att inte di
sir nåt - men jag har va't ute många julak vällar, å aldrig
har jag fått se nå't.

P. g

Åskviggär.

Förr i vär'an kunde man få höra en å annan gubbe
tala om, att han hittat en åskvigg i sin åker, men det var inte
rätt ofta. Å inte har jag hört, att di gjorde nå'et särskilt
med dom.

Åskviggär.

ACC. NR. 3056 2

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Högakull och den omkullfallna runstenen.

Högakull ligger i norra delen av Rydaholms församling. Där gården ligger, är det någorlunda jämt, men sen strax börja bergen. Det går oppåt mot norr, men där är jord på dom och växer nästan alla sorters träd. Åt östra sidan åt sjön är bergen nästan kala, å där har de åtskilliga namn. Det södra berget kallte di Askeli'an, å sen lite längre åt norr kommer Mellanberget, å sen var dä då dä allra norresta, å dä kalla di Kulla-hystol. Dä berättas, att dä ha va't en gammal ättestupa på Kulla-hystol. Mot sjösidan står berget någorlunda lodrätt opp, å neranför är vattnet, vad ska vi säga, en 7-8 fot djupt. Neranför finns ingen strandremsa, utan böljorna slår mot stenarna. Neranför Askelian däremot är dä ett stycke land, så man kan

gå mellan sjön å berget. Mellan Mellanberget å Hystolen är
dä så lågt, att landet ligger nära jäms med sjön. I denna
sänkan vid själve foten på Mellanberget åt norr te, där stod
dä förr en sten opprest med runor inhackade. Han stod bara
lite grand på berget, å neranföör stöddes han av en liten sten-
palt, ja, han var då större än att man rått mä å lytta honom.
Te si på stod han då så hjärtans rankigt, å när en kom intill
honom, kunde en mest va rädder för att han skulle ramla på en.
Så var dä en pojkarackare - ja, dä va väl flera, men dä va
han som var befälhavare för di andre; han talte själv om 'et
för me - di tog stenar å slängde mot den där lilla stenlusen,
å hur tjyven dä va så lirka di allt bort stenen, så att den
store stenen föll neråt sluttningen. Så nu syns då inte ru-

norna. Annars var de inhackade den ena raden efter den andra. Det var det att han sto' lite på dull, annars hade di nog inte fått ner 'en, för dä var ett kraftigt block. Annars brukade de ju välja ut stenar, som var hjälpe ligt tunna, men denne var stor å klumpig. Ja, han ligger kvar där än.

Bönderna tänkte på att di skulle göra ifrån Hystolen å beta sina får där. Dä va gott om bete på västra sidan, så dä var icke farligt, man icke di kunde reda se. Men di fick lov att ta dom därifrån, för ifrån dä att dä ble skumt å sen hela natta sprang di vilt omkring, så de ble alldeles utmagrade. Di hade hängt på dom en skälla, å så lång natta var hördes den pingla. Men så fort dä ljusnade, blev de lugna. Dä kunde aldrig klaras ut, vad dä va som oroade dom, utan bönderna fick ta dom därifrån. Dä ä nu bortåt 70 år sen.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

~~Uppteckningsår~~ Ej spinna torsdagskvällar.

En gång skulle gamle Rolv köra te Gällaryd te en som hette Bergman med hö, å då lejde han fars häst. Det var rätt dåligt före, men hade bara te följa Lången opp te Gällaryd, för sjöarna var starka. Han skulle köra på ett par timmar, menade han, men han höll aldrig på komma igen. Ja, så ville han låna en brännvinskutting å far.

"Nä, dä har jag ingen," sa far.

"Har I inte nån flaska då?" sa han.

"Jo, dä har jag en som dä går en kanna i, men den får I inte ta, för dä är en granner potäll, å jag ä rädd att I slår sönder den."

"Dä mån I allt lita på, att jag inte gör," sa Rolv.

"Ja, så fick han då låna den. Då var dä Rolv, som mycke riktigt köpte en kanna brännvin å söp se full. Så träffade han sällskap å slog sönder flaskan. Då änteliga i skumminga så kom han. Jag var ve lagårn. Å då kom han tvärt om åkern, men rätt som dä var trilla han omkull, men mærran gick ändå, för hon visste var hon var hemma. Rolv kom efter, å då ville han bara bli å med mærran, men inte träffa far.

"Har du sett så rasande," sa han, "mærran snava omkull me i buskarna."

"Ja, jag såg dä," sa jag.

Så satte jag in mærran. Jag var bara en liten pärvel

3056 2

då, och sen gick jag in å sa te far, att Rolv hade lämnat tebaks hästen.

"Var han fuller?" sa far,

"Ja-a, dä var han allt."

"Då får vi ta å gå efter honom, för han är sån så han bara häver se," sa far, å så tog han på se ett par stövlar å äg tog ett par, å sen gick vi. Vi kom halvvägs te Skaftarp utan att ha sett röken uttä Rolv. Men så var det en liten bäck med svälis, å där på isen låg Rolv å kröp. När han kommit över steg han opp å dängde å nerät, men rätt som det var daskade han i backen. När vi kom fram, låg Rolv med armarna utsträckta å sov gott. Då väckte far honom, å sen följde vi honom te Skaftarp. Där var ~~det en gammal~~ dräng som råtog sig att följa honom

hem te soldattorpet Björkelund lite sunnanföre Skaftarp. Det var en torsdagskväll, för när vi kom in på gården där i Skaftarp så satt moran på stället - hon var änka å hette Lisa - å henna doter Inga-Lisa å gjorde ingenting, men det stod två spinne-rockar där i stugan.

"Hur vetter dä att I inte spinnen här, fruntimmer?" sa far bara på gyckel.

"Näe, på en torsdagskväll går dä inte an å spinna," sa Lisa.

"Dä var redigt," sa far. "Hur kommer dä se?"

"Jo, rocken stannar inte utan går hela natta."

"Å, så dummer du är," sa far.

"Jo, dä har hänt me. Dä var så att jag spann en torsdags-

kväll, å sen gick hjulet runt hela natta. Jag steg opp å band hjulet, men när jag hade lagt me, så gick det åstad igen."

Hon var så barnslig den dära Lisa, men riker var hon. En gång var det nå'et hon skulle bota se för, men det är fel jag kommer ihåg vad det var. "Men då ska en vända röva mot norr," minns jag hon sa. Troligtvis var det fråga om mjölkeskorna.

Jag var där hos henne en gång å slädde, å då skulle henna pojk å jag gå ut å lägga oss på ladan, för förr låg de ute hele sommaren. Då så satt Lisa å mjölkade i lagårn, Så hade pojken några stycken hundwalpar, å då skulle di ha varsin näve mjölk. Då tog hon bara å stack ner näven i bytta utan att tvätta se eller nånting, å sen öste hon opp var sin näve

mjolk te de dära walparna."Ja, du var då en livader Kurre,"
tänkte jag, men när hon sen bjöd me att dricka av mjölken,
så rädde jag inte med det.

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESARKIV

10/10/1917
M. J. J.

- 193 -
ACC. NR. 3056 1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

R E G I S T E R.

Petter på Högakulls åsikt om hur tomtar, troll, skogs-
och sjörå kommit till..... 1
Bergafrun..... 2
Möllare, som sköt ett skott i låret på bergagubben,
som visade sej i en korps gestalt, och som straff...
därför måste stanna i berget, tills såret var läkt. 3
Om älven. Mjölhardrängen, som tänkte skrämma kvarn-
folket för näcken, men själv fick se honom..... 6
Näcken..... 10
Karlen, som skulle skära hjulormen mitt av..... 11

Gengångare.....	12
När jag drev med spåkäringen.....	14
Spå i kaffe:Hur mor lärde sig konsten. Hon spår för två flickor och förutsäger hur det kommer att gå för mig,när jag tar ut lysning.....	15
När svåger minispåddeti.kort.....	21
Djävulskap på lasset. Försök att bli det kvitt	23
När Johannes Petter Svensson fick lass i Fri- dungen.Glödhög under bakvagnen.....	27
Käringen, som"sankade"mer än hon skulle.Vad man hittade i hennes klädkista.När hon tjuv- mjölkade hos svärfar sin	28

När Smördanjel förgjorde hästen för drängen.....	36
Drängen och pigan, som rådfrågade Stina i Karshult mot en skojarekonas spådom, men förolyckades, emedan de inte lydde hennes råd.....	39
När Petter på Häradsskogen botade min hustru	43
Hur det gick för drängen, som skämtade med knekta- käringarna.....	46
När grenadjär Rask ramlade i vargropen och fäk säll- skap med en varg och en räv.....	48
Om den skrytsamme soldaten Ekelund.....	52
När konungen av Frankrike köpte hundar från Frank- rike.....	57

Hur Gustaf Örn bar sig åt, då han inställdessig hos konungen av Frankrike, som önskat se en svensk soldat.....	60
Garnisjonskommendering på Karlsborg 1865: marschen dit, tjänstgöring, kamrater, nöjen och förströelser	67
Soldaten Svans historier.....	80
Matfriska gubbar: Soldaten Skruv, som åt oppbåde sin och sin kamrats frukost kvällen innan.....	83
Gubben, som åt opp smöret, som käringen skickat med till hans hustru.....	84
Prästen, som brast i skratt under predikan.....	87
Om Efraimsbarnen.....	89

När mormonerna sökte få anhängare i Rydaholm.....	92
När Skytta-Jösse var i Rydaholm och sålde smör.....	93
När Sven Gumnesson gjorde krogstugan i Hössjö ren....	97
Mördaren, som förrådde sig i sömnen och angav sig själv	100
Pojken, som dömde livet av sin mor.....	102
Om smeden Rambeck och hans husbonde, herr Aschan: Ram- beck i slagsmål på Nerleds krog; Doktor Aschan slår en käke i led och botar Rambeck för frossan, blir uppbragt på två bokhållare och krossar en spegel. Aschans söner.....	103
Hur det gick, när Gustaf skulle hälsa på hos flickorna	112
När Johan på "Trilla ner" la sej att sova i degentråget på Richelsboda.....	113

När drängen lärde pojken, hur han skulle göra för att hindra räven att ta lamm.....	115
"Sibba stue", grotta.....	117
Nödåret 1826.....	118
Sagan om Lasse Käringason.....	122
När gåsen lurade räven.....	125
När de tre tupparna slog vad om, vem som skulle vak- na tidigast.....	126
Fragment av gammal visa: Om jag hade mig fyra guld- hästskor.....	128
Visa: Och hör du Lasse speleman, du slipar mina knivar.....	130

Ett par visor, som mor brukade sjunga:

1. Uråsavisan: Den klaraste morjon.....	134
2. O Hyltenäs du arma, du må väl klä dig i svart.	
/fragment/.....	139
"Fader Ola avlade tröjan den grå".....	142
Om fruntimmer.....	144
Hur det gick till vid begravningar förr i tiden	145
Torparen Samuel Moberg, som bjöd till begravning	
för Skaftarpa-böndernas räkning.....	154
Vargjakt med varggarn.....	156
Två Långstorp-bönders vargjakt.....	158
När Petter på Häradsskogen botade mina förgjor-	
da kreatur.....	161

Hur det gick till vid auktioner förr i världen.....	166
Ramsa, gjord av tilläggsord, som en rad namngivna perso- ner brukade använda.....	178
Äta av julbrödet vid vårarbetets början.....	179
Avslutning av slåttern.....	180
Gustaf I:slag om, när bönderna skulle ha sin säd sådd och inbärgad.....	181
Gå årgång.....	182
Åskvigar i jorden /stenyxor/.....	183
Högakull och deneomkullfallna runstenen.....	184
Ej spinna torsdagskvällar.....	187
Register.....	193 - 200.